

Vergaderjaar 2014–2015

30 234

Toekomstig sportbeleid

Nr. 115

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 oktober 2014

Met deze brief wil ik u informeren over de voortgang van het actieplan «Naar een Veiliger Sportklimaat» (VSK). Bijgevoegd treft u het rapport «Monitor Veilig Sportklimaat» en de handreiking Veiligheidsbeleid van VeiligheidNL en de KNVB, waarover ik u in deze brief op hoofdlijnen zal informeren¹.

1. Inleiding

In 2011 ben ik in samenwerking met NOC*NSF, de sportbonden, het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de politie en gemeenten het actieplan «Naar een Veiliger Sportklimaat» gestart met als doel dat iedereen met plezier kan sporten zonder geweld of intimidatie. Het actieplan bestaat uit verschillende onderdelen, zoals: aansluiting van de sport bij lokaal veiligheidsbeleid, activiteiten gericht op vrijwilligers en maatregelen gericht op tuchtrecht, spelregels en excessen. Het afgelopen jaar zijn flinke stappen gezet met de uitvoering van het actieplan. Hierbij zijn twee extra intensiveringen van start gegaan. Enerzijds betreft dit een keten-aanpak voor sportverenigingen om verenigingen inzicht te geven in de veiligheidssituatie en- beleving binnen de vereniging en de actoren in de omgeving. Daarnaast is Tv-Sportplezier geïntroduceerd. Tv-Sportplezier richt zich op ouders om hen bewust te maken van de invloed die zij hebben langs de lijn.

Ondanks de ingezette acties, ben ik me ervan bewust dat geweld op het sportveld niet volledig kan worden uitgebannen. Hieronder licht ik de voornaamste resultaten van het afgelopen jaar nader toe met betrekking tot de sportbrede aanpak, sport en veiligheid op lokaal niveau, excessen, de rol van ouders en de inzet van rolmodellen. Tenslotte ga ik in op de belangrijkste conclusies uit de VSK monitor.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

2. Sportbrede aanpak

De sportsector is de primaire verantwoordelijke om een veilig sportklimaat te realiseren. De sector treft zelf dan ook een groot aantal maatregelen, van preventie tot repressie, om de veiligheid binnen sportverenigingen te verbeteren.

De rol van ouders in de sport en de lokale ketenaanpak rondom sportverenigingen zijn de belangrijkste intensiveringen van het afgelopen jaar.

Week van de scheidsrechter

Van 4 tot en met 12 oktober jongstleden was de Week van de Scheidsrechter. Deze week stond in het teken van het uitspreken van waardering voor onze scheidsrechters. Vanuit bonden en verenigingen werden de mooiste initiatieven bedacht om de scheidsrechter extra in het zonnetje te zetten. Met de hashtag #scheidsbedankt, die sportbreed werd omarmd, verschenen honderden enthousiaste tweets. Variërend van verenigingen tot spelers en collega's in verschillende sporttakken die hun scheidsrechter bedankten met taart, bloemen of een cadeaubon.

Spelregelbewijs

In het afgelopen jaar is ook ingezet op de vergroting van spelregelkennis, omgang met spelregels en het «updaten» van de spelregels. Naar het voorbeeld van hockey stelt voetbal het spelregelbewijs verplicht voor tweedejaars B-junioren vanaf het huidige seizoen en werken basketbal, handbal en volleybal aan een verplichtstelling met behulp van de online spelregelmodule sportmasterz, zie bijvoorbeeld www.voetbalmasterz.nl.

Maatregelen binnen het voetbal

De maatregelen die de KNVB heeft getroffen om geweld op en rond het voetbalveld te bestrijden, zijn een samenspel van preventie en repressie: ondersteunen waar het kan en straffen waar het moet. KNVB heeft in eerste instantie diverse activiteiten uitgezet om bewustwording te creëren en ervaring op te doen met datgene wat werkt. Op basis van deze ervaringen zal de komende jaren gefocust worden op datgene wat werkt zoals de weerbaarheidstraining voor scheidsrechters.

3. Sport en veiligheid op lokaal niveau

Een veilig sportklimaat is de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. Dus van de sporters, ouders, trainers, coaches, arbitrage en het bestuur van de vereniging. Maar ook lokale partners, zoals welzijnsorganisaties, scholen, Centra voor Jeugd en Gezin, gemeenten en de politie spelen hierbij een belangrijke rol. Samenwerking is essentieel, alleen dan kan een veiliger sportklimaat worden gerealiseerd.

Veiligheidsanalyses Halt en KNVB

In navolging van de pilot die in 2013 succesvol is uitgevoerd bij drie verenigingen, ondersteunen Halt en de KNVB op dit moment 50 verenigingen per jaar bij het creëren van een veilig en sociaal sportklimaat. Zij doen dit door veiligheidsanalyses uit te voeren. Jeugdspelers, ouders, vrijwilligers, bestuur en externe partners zijn aan zet en zij worden nadrukkelijk betrokken bij deze analyses. In themabijeenkomsten en op wedstrijd- en trainingsdagen wordt met elkaar gesproken over onderwerpen zoals voorbeeldgedrag, aanspreekcultuur en agressie. Gekeken wordt naar welke verwachtingen er leven en gezamenlijk worden regels

bepaald, bijvoorbeeld hoe er wordt ingegrepen indien grensoverschrijdend gedrag zich toch voordoet.

Na de veiligheidsanalyse krijgt de vereniging van Halt en de KNVB een advies op maat dat inzicht geeft in de veiligheidssituatie en -beleving binnen de vereniging. Onderdeel van het advies zijn concrete tips voor aanvullende activiteiten die de vereniging samen met lokale partners, zoals bijvoorbeeld een gemeente, kan inzetten om de veiligheid op en rond de vereniging te bevorderen. De opgedane ervaringen worden in samenwerking met de VNG en VSG ook verspreid naar andere gemeenten.

In opdracht van VWS heeft VeiligheidNL in samenwerking met KNVB en Halt, ter ondersteuning van dit traject, een handreiking voor veiligheidsbeleid en een incidentenprotocol opgesteld. In 2015 zal de KNVB deze bij de verenigingen die nog een verouderd of geen veiligheidsprotocol hebben onder de aandacht brengen.

Daarnaast hebben KNVB en Halt de mogelijkheden verkend om de Halt-afdoening in te zetten binnen het tuchtrecht van het voetbal. Dit heeft geresulteerd in de interventie «Sport en gedrag». De interventie kent drie fasen, in de eerste fase vindt een startgesprek plaats met de speler en de ouders. Tijdens deze eerste fase maakt de speler een profiel van zichzelf. Op deze manier wordt de speler bewust van wat hij heeft gedaan. De tweede fase bestaat uit het oefenen en voeren van een excuusgesprek. De voetballer moet een excuusgesprek voeren met diegene tegen wie hij de overtreding beging. Ook moet de jongere een leeropdracht uitvoeren, bijvoorbeeld het geven van een presentatie over gedragsregels bij de eigen voetbalvereniging. Tot slot evalueert de voetballer in de laatste fase het traject met een medewerker van Halt en stelt op basis van het eindgesprek een gedragscode voor zichzelf op. De interventie wordt tot eind 2014 getest in de districten Zuid 1 en West 2.

Bijeenkomst G32-gemeenten

In maart van dit jaar heb ik samen met NOC*NSF, KNVB en VNG een bijeenkomst georganiseerd waarbij de rol van de gemeente centraal stond in het realiseren van een veiliger sportklimaat. Hierbij kwam naar voren dat de gemeenten in de afgelopen jaren al een aantal goede stappen hebben gezet, maar dat blijvende inzet noodzakelijk blijft. De gemeenten gaan zich met name inzetten op het aansluiten van sport bij de bestaande veiligheids- en zorgketens. Het actieplan VSK zal gemeenten hierbij ondersteunen.

4. Aanpak van excessen

De aanpak van excessen is verbeterd, mede door het instellen van een telefonisch Meldpunt.

Ontwikkeling excessen in het voetbal

Niet alle excessen kunnen worden voorkomen. In seizoen 2013/2014 zijn er 363 excessen gemeld bij de KNVB, hiermee zette de daling van het aantal excessen verder door. De daling ten opzichte van het seizoen 2012–2013 is 12%.

Het Meldpunt Geweld en Sport is bereikbaar op 0800-2299555. In het voetbalseizoen 2013/2014 zijn hier in totaal 138 incidenten gemeld. De KNVB, politie en waar nodig samen met Slachtofferhulp Nederland, geven opvolging aan alle meldingen van excessen op en rond het voetbalveld. Dit meldpunt wordt vanaf het begin positief beoordeeld door bellers. Begin 2014 is het meldpunt geëvalueerd door betrokken partijen. Zij hebben het nut en de noodzaak van het meldpunt benadrukt alsook de verbetering van de samenwerking. De komende periode wordt het case-management binnen de KNVB en het incidentenprotocol verder aangescherpt en de samenwerking tussen de KNVB en betrokken organisaties verder geoptimaliseerd.

Met name op lokaal niveau wordt het contact tussen de voetbalverenigingen en de politie gestimuleerd. Om de bekendheid van het nummer te vergroten, zal de KNVB het nummer duidelijker positioneren en communiceren.

5. Rol van ouders

Ouders hebben een belangrijke rol bij het realiseren van een plezierig sportklimaat bij de sportvereniging. Ouders hebben veel invloed op het sportplezier van hun kind en de sfeer tijdens de wedstrijd. Onbewust kunnen ouders onsportief gedrag in de hand werken. Bijvoorbeeld door al schreeuwend voortdurend aanwijzingen te geven aan jonge spelers of commentaar te leveren op de scheidsrechter.

Om die reden zijn ouders binnen het VSK programma een belangrijke doelgroep. Met het deelprogramma «rol van de ouders» richt VSK zich op sportverenigingen en ouders van met name jonge kinderen die starten met sporten. Inzet is om ouders persoonlijk te bereiken om hen bewust te laten worden van de rol die zij voor hun kind hebben en binnen de vereniging kunnen spelen. Dit heeft drie beoogde gevolgen: het kind blijft met plezier sporten, het kind ontwikkelt zich op lange termijn beter en de sfeer op de vereniging gaat met sprongen vooruit.

Na de theatervoorstellingen speciaal voor ouders in 2013 en 2014, is in september 2014 Tv-Sportplezier gelanceerd. Tv-Sportplezier is een digitaal platform (www.tvsportplezier.nl) dat zowel ouders als verenigingsbestuurders informeert, verleidt en inspireert om samen werk te maken van het sportplezier van het kind en van een prettige sfeer op de vereniging. Via het platform worden best practices gedeeld. Ook vinden ouders en verenigingsbestuurders er concrete tips en handreikingen om direct aan de slag te kunnen. Sociale media worden ingezet om ouders en verenigingen te attenderen op de cruciale rol van ouders bij sportplezier.

6. Inzet rolmodellen

VSK ambassadeurs

Topsporters kunnen een rolmodel zijn voor jonge sporters. Daarom is het van belang dat zij het goede voorbeeld geven en actief de boodschap van sportief gedrag en respect uitdragen. De ambassadeurs van het actieplan dragen veelvuldig het belang uit van een veilige en plezierige sportomgeving.

Op allerlei manieren worden VSK ambassadeurs ingezet. De ambassadeurs worden gekoppeld aan thema's die hen aanspreken en gerelateerd zijn aan soortgelijke doelgroepen. Zo zijn Minke Booij en Jan Siemerink

(beiden ook ouder) gekoppeld aan het nieuwe platform voor ouders Tv-Sportplezier. Ambassadeurs zijn bijvoorbeeld aanwezig bij presentaties waar VSK onder de aandacht wordt gebracht zoals bondscongressen, bij bijeenkomsten van Betaald Voetbal Organisaties en bij lokale verenigingen. Om bij deze bijeenkomsten tot een optimale inzet van de ambassadeurs te komen wordt ook zeker de samenwerking gezocht met partijen zoals Halt, John Blankenstein Foundation, Johan Cruyff Foundation en de Aanvoerders.

Buurtsportcoaches

Buurtsportcoaches organiseren sportactiviteiten in de buurt, bij sportverenigingen, op speelveldjes en scholen. Om de buurtsportcoaches hierop goed toe te rusten hebben de Cruyff en Krajicek Foundations in 2014 een bijscholingsmodule sportiviteit en respect opgezet. Inmiddels hebben 30 buurtsportcoaches deze module gevolgd. Binnenkort zullen in nog 8 gemeenten buurtsportcoaches deze module volgen. De focus binnen de module ligt op het creëren van de sociaal veilige sportplek in de buurt. Dit gebeurt door het opstellen van een concreet plan van aanpak voor de buurt.

De buurtsportcoaches worden getraind om de stap te maken van het begeleiden van activiteiten, naar het bouwen van bruggen. Een buurtsportcoach is na de module in staat om een netwerk te creëren in de buurt waarin verschillende partijen met elkaar samenwerken om een beweegaanbod neer te zetten. Door de samenwerking van dit netwerk ontstaat een sociaal veilige sportplek.

Alleen jij bepaalt wie je bent

Het project «Alleen jij bepaalt wie je bent», uitgevoerd door mijn collega van Veiligheid en Justitie, zet positieve rolmodellen in om kwetsbare, schoolgaande jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar te laten deelnemen aan een gestructureerde vrijetijdsbesteding in groepsverband bij een sportvereniging. Hierdoor wordt een pro-sociaal netwerk gecreëerd. Deze jongeren worden aangespoord om via clinics op school lid te worden van een sportvereniging en actief begeleid om hierin te integreren. In de clinics laten bekende (top)sporters deze jongeren kennismaken met een teamsport (voetbal, zaalvoetbal, honkbal en basketbal). Na de clinicfase kunnen deze jongeren minimaal twee seizoenen gratis lid worden van een sportvereniging onder begeleiding van bekwame trainers en assistent-trainers. Op dit moment zijn 23 sportverenigingen en meer dan 30 scholen in 12 gemeenten aangesloten bij het project. Ook op Curaçao en Aruba loopt dit project. In Nederland en de Koninkrijkslanden zijn reeds circa 1.000 jongeren lid geworden van een sportvereniging.

Verder is het project dit najaar ingediend bij het Nederlands Instituut voor Sport & Bewegen om erkend te worden als goed onderbouwde en effectieve interventie. Begin 2014 is een onderzoek van de Universiteit van Amsterdam gestart, met als doel empirisch bewijs te verkrijgen over de effectiviteit van sportparticipatie en sportinterventies in relatie tot het terugdringen van overlastgevend en delinquent gedrag en het verbeteren van schoolprestaties. Hierbij mogen gegevens die worden verzameld in het kader van «Alleen jij bepaalt wie je bent» worden betrokken.

De Aanvoerders

Medio maart 2013 is de actie «De Aanvoerders» van start gegaan. De Aanvoerders is een verbond van prof- en amateurvoetballers, die staan

voor de kracht en schoonheid van het voetbal. Aanvoerders van voetbalteams kunnen zich aanmelden bij het verbond, maar ook mensen die zich binnen en buiten het veld willen inzetten voor een positief en veilig voetbalklimaat. Met de organisatie van diverse initiatieven door het hele land stimuleren «De Aanvoerders» dat voetballiefhebbers hun verantwoordelijkheid nemen. De positieve beleving van de sport staat hierbij centraal.

Op dit moment zijn meer dan 19.000 Aanvoerders aangesloten bij deze actie. Er zijn vier Gouden Regels vastgesteld:

- Geef je tegenstander voor en na elke wedstrijd een hand;
- Maak afspraken over sportiviteit en respect binnen je team;
- Spreek met je ouders af hoe ze je team aanmoedigen;
- Fluit elk seizoen een aantal wedstrijden bij je club.

Om te zorgen dat voetballers aan de slag gaan met deze regels, is er een toolkit ontwikkeld. De Aanvoerders bezoeken bijna ieder weekend amateurverenigingen in het hele land waarbij deze toolkit uitgereikt wordt.

7. Monitor Veilig Sportklimaat

Uit de monitor van het Mulier instituut blijkt dat het actieplan in het afgelopen

jaar met name op het terrein van de lokale ketenaanpak bij verenigingen grote stappen heeft gemaakt. Ook zien de bonden veiligheid tijdens het sporten steeds meer als een kerntaak. De belangrijkste conclusies uit de monitor zijn:

- Het bestuurlijk kader van de verenigingen onderkent de noodzaak van een veiligheidsprotocol. Zo heeft nu 30% een protocol en 13% geeft aan een protocol in ontwikkeling te hebben;
- Het aantal sportgerelateerde aangevraagde Verklaringen Omtrent Gedrag is verdubbeld van 5.126 naar 10.251;
- Voor het nieuwe programmaonderdeel dat zich richt op ouders hebben zich inmiddels 200 verenigingen aangemeld binnen 1 maand;
- De nieuw ingevoerde tijdstraf in het lagere amateur voetbal is in het afgelopen seizoen ruim 40.000 keer uitgedeeld;
- Vrijwilligers geven met een ruime 8 aan dat zij de eigen rol om een veilig sportklimaat te realiseren als groot ervaren.
- Ruim 8000 scheidsrechters hebben inmiddels de weerbaarheidstraining gevolgd.

Deze resultaten laten zien dat veel mensen belang hechten aan een veilige sportomgeving, maar dat er op de sportvelden soms ook sprake is van ongewenst gedrag. Het afgelopen jaar heb ik samen met NOC*NSF, de sportbonden, het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de politie en gemeenten flinke stappen gezet om het actieplan in volledige uitvoering te brengen. Ik zal u jaarlijks informeren over de voortgang van het actieplan.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.I. Schippers